

O Fin da Ditadura e do Sistema da Restauración

1. Causas do fin da Ditadura de Primo de Rivera (1930)

O réxime, que nacera cun carácter provisional, non foi quen de converterse nun sistema estable.

- **Crise de institucionalización:** O fracaso da Asemblea Nacional Consultiva para crear unha nova Constitución impediu que o réxime se normalizase legalmente.
- **Perda de apoios sociais e políticos:**
 - **A Unión Patriótica:** O partido único non logrou converterse nun movemento de masas real nin mobilizar á nación.
 - **Cambio de postura dos socialistas e da UGT.**
 - **Conflito co exército:** Apareceron sectores militares descontentos coas reformas de Primo de Rivera (especialmente no corpo de Artillería).
- **Aumento da oposición organizada:**
 - **Intelectuais e Universitarios:** Fortes críticas de figuras como Unamuno ou Ortega y Gasset, e protestas estudantís constantes.
 - **Nacionalismos:** O descontento en Cataluña medrou tras a disolución da Mancomunidad.
 - **Republicanos:** Comezaron a agruparse como a única alternativa real de futuro.
- **Deterioro económico:** O final da boa conxuntura dos anos vinte e os problemas financeiros derivaron nunha perda de confianza dos sectores económicos.
- **Abandono do Rei:** Alfonso XIII, vendo o descrédito do ditador, retiroulle a súa confianza, o que provocou a **dimisión de Primo de Rivera en xaneiro de 1930**.

2. Causas do fin do Sistema da Restauración (1931)

Tras a caída do ditador, o intento de retornar á normalidade constitucional de 1876 resultou imposible.

- **O "Erro Berenguer":** O goberno de Dámaso Berenguer (a "Dictablanda") non soubo reaccionar coa rapidez necesaria para convocar eleccións e volver ao sistema parlamentario.
- **Descrédito da Monarquía:** Alfonso XIII quedou ligado indisolublemente á figura do ditador. Ao apoiar o golpe de 1923, o Rei violara a Constitución, o que o invalidaba como árbitro do sistema.
- **O Pacto de San Sebastián (1930):** Alianza de republicanos, socialistas e nacionalistas para derrubar a monarquía e proclamar a República.
- **Sublevacións militares:** O intento de golpe republicano en Jaca (decembro de 1930) demostrou

que parte do exército xa non era fiel á Coroa.

- **Eleccións Municipais do 12 de abril de 1931:**
 - Presentáronse como un **plebiscito** entre Monarquía ou República.
 - A vitoria das candidaturas republicano-socialistas nas principais cidades foi interpretada como unha condena definitiva ao sistema da Restauración.
- **Proclamación da Segunda República:** O 14 de abril de 1931, ante a falta de apoios e a presión popular, o Rei suspende o exercicio do poder e abandona o país, dando por rematado o réxime da Restauración.